

Stagiunea '77-'78*

(III)

■ MARIUS ROBESCU

În faza dezbaterii publice

Meditînd asupra stagiunii recent încheiate, ajungem la concluzia că viața teatrală, la noi, se compune dintr-o multitudine de aspecte, care, abia însumate, dau măsura adevărată a fenomenului. Există, cu alte cuvinte, o profuziune de fapte artistice, o diversificare, o fierbere, din mijlocul căroră cu greu se pot desprinde tendințe generale. Criticul se află, în acest moment, cantonat în analize particulare și prea puțin dispus să anticipeze forțat, arbitrar, trăgînd pretimpuriu liniile de contur. Se poate spune că se scrie și se joacă teatru mult și felurit, pe toate scenele țării, și surpriza realizării superioare, admirabile, te poate întîmpina oriunde. În același timp, o anumită toleranță estetică, o slăbire a exigenței, este și ea vizibilă, unde te aștepți mai puțin. Surprinzător este că nici critica nu e omogenă, semn că, poate, se pregătește apariția unui spirit nou, în valorizarea spectacolului teatral. Stabilitatea, siguranța criteriilor (un câștig însemnat al criticii noastre, obținut din confruntarea cu experiențe diverse) se transformă, la unii, în înghețare a gustului. Ei laudă ceea ce, prost fiind (superficial, epigonic), amintește lucruri bune de acum cîțiva ani sau chiar mai vechi. Ar trebui, dimpotrivă, să sublinieze cu receptivitate noul, chiar dacă acesta nu e convingător sub toate aspectele deodată. Nu-i vorba, sînt și situații cînd criticii cad de acord asupra unor realizări de excepție, cum au fost, de exemplu, spre sfîrșitul acestei stagiuni, spectacolele Teatrului Tineretului din Piatra Neamț.

Dar, să revin. O dovadă că teatrul se află în faza „dezbaterii publice”, pentru a mă exprima astfel, în așteptarea omologărilor necesare, sînt și numeroasele festivaluri care s-au desfășurat: la Birlad-

Vaslui, la Brașov, la Oradea, la Bacău, la Constanța, la Satu Mare (nici măcar nu sînt sigur că le-am enumerat pe toate). Discuțiile care au avut loc, timp de mai multe zile, în fiecare dintre aceste orașe, au tîns să epuizeze tematica teatrală, atîcînd-o din multiple laturi. Desigur, nu avem dreptul să absolutizăm importanța tuturor acestor discuții (unele au produs chiar sașietatea participanților), însă un spor de natură teoretică a fost obținut, fără îndoială, pe această cale, după cum n-au lipsit nici revelațiile artistice, sub forma unor spectacole deosebite sau a unor talente ieșite din comun.

Să mai adăugăm faptul că noua noastră dramaturgie a început, ea însăși, să trăiască momentul adevărului, prin Colocviul național organizat la Cluj-Napoca. Într-adevăr, în ultimii ani, a fost produsă o cantitate însemnată de literatură destinată scenei. Era, firește, timpul ca această literatură să fie analizată chiar de scriitori, pentru ca certitudinea valorii să apară. Procesul este în curs de desfășurare, avînsînd conform cu excelente premise.

După cum se vede, în puține cuvinte, am formulat un tablou global al preocupărilor, care, în stagiunea trecută, au definit viața teatrală. Chestiunea ar fi să trecem la concret, numind spectacolele semnificative, cu șansa de a deveni puncte de referință în istoria contemporană a teatrului românesc. Discutîndu-le, nu ar trebui să ne repetăm cronicile, ci să le analizăm în consecința lor

* vezi „Teatrul” nr. 7 și 8/1978

estetică. Am avut, în stagiunea 1977—78, asemenea spectacole ?

Nu-mi pot lua îndrăzneala să numesc vreunul. Aș face, în schimb, constatarea că o seamă de reprezentații excelente au răsărit, aproape fără legătură între ele, de pe urma activității febrile a tinerilor. Așa au fost amintitele spectacole de la Piatra Neamț, cu *Somnoroasa aventură* și *Nevestele vesele din Windsor*, lucrate cu inspirație și cu ingeniozitate de Nicolae Scarlat și Alexandru Tocilescu. Tot astfel, *Emigranții*, piesă dificilă, pusă în scenă strălucit de Al. Colpacci, la Oradea. De asemenea, *Fata din Andros*, spectacol datorat în întregime spiritului de echipă ce-i animă pe tinerii angajați ai Naționalului bucureștean, pre-

cum și *Romeo și Julieta*, prezentat de studenții actori de la Institutul de teatru. Tot aici includ și montarea Cătălinei Buzoianu — *Efectul razelor gamma asupra anemonelor* — aceasta beneficiind, e drept, de mai multe forțe artistice verificate, dar însuflețită de un spirit juvenil similar, care, în ultimă instanță, i-a asigurat succesul. N-aș vrea să-i mihnesc pe regizorii maturi, cu îndreptățită reputație. Nici nu vreau să insinuez o spectaculoasă rocadă între generații. Însă, efectiv, aceste spectacole m-au impresionat prin energia dăruirii și prin forța imaginației. Cît despre meșteșug, ele pot fi, desigur, concurate de multe altele....

■ ANTOANETA C. IORDACHE

Comedia serioasă

Uneori, putem avea certitudinea că publicul de teatru nu s-a schimbat de vreo treizeci de ani încoace. Mai ales o asemenea „opinie“ pare să ne servească drept argument într-o demonstrație ce se vrea ancorată în realitate. Atunci sîntem pregătiți să susținem că „publicul larg“ n-ar avea acces la valoare, n-ar fi în stare să înțeleagă marea dramaturgie. De aici pînă la a elabora o teorie și o practică a unui teatru sărăcit de idei, subțirel în intenții și diluat în expresivitate, nu e decît un pas, care, din cînd în cînd, a și fost făcut.

În consens, credem, cu situația reală, cu devenirea reală a publicului, sîntem de părere că acesta resimte, cu fiecare montare, nevoia, firească, de spectacole incitante, serioase, în raport cu realitatea propriei existențe, și că, pentru acea parte a publicului care pătrunde în sala de spectacol doar în căutarea unui timp pierdut agreabil, ar trebui făcut temeinic tocmai teatru serios.

Publicul din diversele orașe, în care ne-am întilnit, în această stagiune, cu spectacole ca *Romulus cel Mare* de Dürrenmatt, *Domnul Puntila și sluga sa Matti* de Brecht, *Somno-*

roasa aventură de Teodor Mazilu, *Scene din viața unui bădăran* și *În ceasul al 13-lea* de Dumitru Solomon, *Nevestele vesele din Windsor* și *Comedia erorilor* de Shakespeare, nu s-a arătat inert. De ce am ales tocmai aceste spectacole ? Dintr-un motiv lesne de înțeles : ele au redescoperit, au impus atenției acel substrat de gravitate care susține, din profunzime, strălucirea comediei. Ne-au interesat, așadar, modul și gradul în care, pornind de la texte de comedie (genul considerat, oricum, cel mai pe gustul publicului), spectacolele iu cauză au revitalizat gîndirea spectatorului. Am constatat că aplauzele și reacția sălii au accentuat vizibil momentele de amară luciditate, cu aceeași spontaneitate cu care au răspuns fanteziei umoristice. Este la fel de interesant de semnalat, pentru dramaturgi în primul rînd, că publicul de acum se arată sensibil la înțelesul și la expresivitatea replicii. Aici rezidă, eventual, un semn de întrebare pentru teatru, ca artă distinctă, pentru forța de penetrație a limbajului de care uzează. Este o constatare, nu o concluzie : doar un studiu sociologic ar putea determina măsura (deci, și valoarea de întrebuințare) unui atare fapt. În *Romulus cel Mare* — realizat în interpretarea colectivului Teatrului Național din București, în regia Sandei Manu — prin puterea de asimilare și de pătrundere a acestui Romulus-Radu Beligan, hazul confruntărilor se distilează, lăsînd să transpară o ironică înțelepciune, din perspectiva